

Био сам у Плавну

(Пропаст једног знаменитог села. - Препорука влади).

О давна ме је жеља вукла, да обиђем најсјевернију тачку наше Далмације, село Плавно. И ако је ово село малко удаљено од Книна, ипак оно је и то баш не давно играло знамениту улогу и многијем политичарима дало мислити, јер су ту у Црнијем Потоцима год 1876 подиже мала, али храбра чета, војујући за слободу златну и одбијајући навале непријатеља таквом силом и храброшћу, да и саме енглеске и француске новине у оно доба бијаху пуне хвале и дивљења горскијем јунацима. А с друге опет, ту се покрај цркве налази и „братска кућа“ у којој је први српски филозоф и први српски учитељ у Далмацији, неумрли Доситије, школу држао. Ту је и она соба у којој је Доситије своју „Буквицу“ писао и онај храст, под којим би љети дјечицу окупувао и учио.

Ето, за што ме је жеља у Плавно вукла, и ја јој се одазвах, а покајао се нијесам.

Из Книна до Голубића довезао сам се у колима, а од Голубића до Плавна има сат и по.

Али се у Плавно колима не море, јер је пут слаб и погибљан, а уз то и запуштен. Осим тога, пут што га пробише уз брдо Дошницу одвећ је стрм и путник мора да је бјешт пјешач, јер, поклизне ли му нога, мога би лако сурвати се у провалију и свијета више не видјети. Тако сам ја пјешке с мојим другом из Голубића дошао у Плавно.

Чим се попео на врх брда Брнадашице, отвара ми се пред очима китњасто село Плавно и поље плављанско које, својом величином ни мало не уступа Петрову пољу код Дрниша. Цијело је село у округу, све

кућа до куће као у каквом варошу. У средишњој црква и школа.

Док сам дошао, одмах ћу под Доситијев храст. Нађох ту неколико сељака. Здравни кр љиљан: кршњијех плећа и мишица, а јуначког погледа.

Стадох их испитивати за љетину, здравље и остало. Они ме погледаше. Одмјерише од главе до пете. пак, кад се увјерише, да сам и ја народни човијек и да добро познам наше прилике, стадоше ми се јадиковати.

Ево у кратко, што ми рекоше. Село је Плавно запуштено, и ако се Влада на брзо вријем не побрине за његово побољшање, пропаде село од 2500 душа, у ком је од не пуних двадесет година било 30 седленика и 60 плугова, а сад спало управо на ништа.

Погледајте господине - рече ми један сељак упирућ прстом у поље, - тамо наше поље; не можете га оком погледати. Али, видите ли ове четири јаруге: Виљесовицу, Башинац, Млинарицу и Косинац, што са четири стране окружују поље. Кад удари киша, јаруге набрекну и поплаве све поље; најбоље оранице затрпају пијеском и камењем.

Рекоше ми, да је једном год. 1886 излазио шумски надзорник са друштвом, да тобоже прегледа јаруге и започне радњу пријебоја, пак од тога доба до данас сваке године излази комисија да прегледава јаруге, а никад се ништа не ради. Међутим, вода је поплавила преко хиљаду дана најбоље земље оранице и упропастила толико породица од којијех њеке одселише се у Босну.

Колико се је до сада на комисије ц. к. чиновника потрошило, могли су се, ако хоћете, и пријебоји направити, јер је и сам

народ вољан у овој радњи дати руку помоћи. Народ је скроз осиромашео и жежа хвата човијека, кад погледа овога горшачког јунака доћерана до просјачког штапа. С једне стране смете га поплава воде, а с друге одузеше му његову најпречу и свагдању храну, забранише му држање коза, с којим је сиромаштво дјецу мрсио и увијек из ње готову пару избијао.

У мјесту имаде и доста винограда, али су и ови сви заражени переноспором. Ово је четврта година, да из винограда немају никакво користи, а још се нико сјетио није поучити их ни какосе лијечи од переноспоре. Учитељ путник г. Антуновић скоро, рекоше ми бијаше у Книну, а по селима околним нигдје. Баш, гдје је највећа потреба поуке у пољодјелству и сточарству, ондје их остављају, да се сами уче.

Око кућа имаде лијепијех башча у изобилу. Тежаци ми рекоше, да су одлучили молити Владу, нек им дозболи макар сађење духана, не би ли се ма у ичему помогли, кад су у свачем запуштени. Знајућ, како је Опћини книнској допуштено сађење духана у њекијем селима, савјетовах их, нек на дотичном мјесту питају дозволу, што им мислим неће бити одбачено.

Још ми се тежаци јадиковашу о разнијем невољама и молише, да изнесем ове њихове жалбе у листу, нек се макар чита и знаде, како је запуштено једно између највећих села у Далмацији што ево и чиним, са препоруком, да се Влада сјети и овога краја, јер и његови становници људи као и остали: „Хљеба, хљеба господару!“

Српски Глас, Задар, 1888.

